

Vantaan kaupungin lausunto Uusimaa-kaavan 2050 valmisteluaineistosta

Uudenmaanliitto on lähtenyt uudessa kaavatyössä voimakkaasti uudistamaan maakuntakaavajärjestelmää. Koko Uudenmaan rakennekaavaa laaditaan selkeästi aiempaa strategisempaa isoja linjoja ratkaisevana suunnitelmana. Strateginen rakennekaava on ajatuksena rohkea avaus kaupunkiseudulla, missä voimassa olevien tarkkojen maakuntakaavojen painoarvo on ollut varsin kevyt. Rakennekaavassa halutaan keskittyä valtakunnallisiin ja maakunnallisiin asioihin, mikä jättää kuntakaavoitukselle enemmän joustovaraa. Vantaa pitää tätä erittäin hyvänä tavoitteena.

Uusimaa-kaavan 2050 kaksitasoinen kaavaratkaisu, joka yhdistää rakennekaavan ja seutukohtaisen vaihekaavan, tuntuu kuitenkin varsin raskaalta menettelyltä vaiheessa, jossa maakuntaudistus on vielä kesken eikä maakunnan tehtävien määrittelyä ole tehty. Valmisteluaineistosta ei käy ilmi, miten kaksitasoisen kaavajärjestelmän oikeusvaikutteisuus ja ohjausvaikutukset on ajateltu. Tämä on huolestuttavaa erityisesti siitä syystä, että vaihekaavasta on valmisteluaineistossa vasta lueteltu sisältöä ja seuraavaksi siitä laaditaan ehdotus. Merkittävin osa kuntakaavoitusta ohjaavista asioista tulee vasta seudulliseen vaihekaavaan.

Rakennekaavaluonnoksen kartta on hyvin yleispiirteinen, joten merkittävä rooli jää suunnittelumääräyksille. Niihin on koottu hyviä kaavan tavoitteista juonnettuja linjauksia mm. kestävästä kasvusta joukkoliikenteeseen tukeutuen. Vantaan alueella on kolmea erilaista vyöhykettä: pääkaupunkiseudun ydinalue, ydinalueeseen tukeutuva kasvuvyöhyke ja logistiikan kehityskäytävä. Vyöhykkeiden määräykset ovat pääosin linjassa kaupungin tavoitteiden kanssa, mutta joukkoliikenteen vaihtopaikat kaukoliikenteestä paikalliseen joukkoliikenteeseen eivät voi sijaita keskuksissa. Logistiikan kehityskäytäviin on virheellisesti rajattu mukaan luonnon ja kulttuuriympäristön valtakunnallisesti arvokkaita kohteita, kuten Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta sekä Sipoonkorven kansallispuistoa ja Sotungin kylän ja Håkansbölen valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Helsingin seudun viherkehä tulisi rakennekaavassa esittää ennemmin vyöhykkeenä kuin symbolina. Kansainvälisen lentoaseman määräykseen tulisi lisätä joukkoliikenteen ja palveluiden näkökulmat.

Seudullisesta näkökulmasta rakennekaavaan toivoisi linjauksia seudun rakenteen eheydestä, sisäänpääsyn kasvamisesta ja hajarakentamisen hallinnasta. Seutujen vaihemaakuntakaavoihin esitetty linjaus siitä, että aiemmin ratoina esitetyt tulevat seudulliset joukkoliikennedyteet esitetään siten, ettei oteta kantaa millaiseen liikennöintivälineeseen ne perustuvat, on erittäin kannatettava.

Lentoaseman merkitys ja vaikutukset

Käynnissä olevassa Vantaan yleiskaavatyössä tavoitteena on lentokentän kasvun edellytysten varmistaminen ja lentämisen ympäristöhäiriöiden hallinta. Samat tavoitteet tulee olla myös maakuntakaavatyössä. Lentoaseman saavutettavuuden parantaminen valtakunnallisesti uudella lentoradalla on Vantaan kaupungille tärkeä hanke, johon varaudutaan myös valmisteilla olevassa yleiskaavassa.

Vantaan kaupungin näkökulmasta maakuntakaavan uudistamisen keskeisin kysymys on lentomelualueisiin liittyvät ratkaisut. Lentomelua on lausunnoilla olevassa valmisteluaineistossa käsitelty hyvin lyhyesti, mutta se on mukana taustaselvityksessä ”Helsinki-Vantaan lentoaseman merkitys ja vaikutukset Uudellamaalla”. Vantaa osallistui taustaselvityksen ohjaukseen, mutta keskeiset linjaukset, kuten luvussa 8.3 ehdotetut toimintatavat, sisällytettiin selvitykseen ohjausryhmän työn päätyttyä. Vantaan kaupunki vastustaa selvityksen ehdotuksia lentomeluun liittyvistä ratkaisuista Uusimaa-kaavassa.

Vantaan strategisena tavoitteena on kasvaa nykyisen yleiskaavan mukaisesti. Kehärataan tukeutuvaa joukkoliikennekaupunkia vahvistaen. Rakennekaava ja vaihemaakuntakaava eivät saa lentomelua koskevilla merkinnöillään ja määräyksillään estää kaupungin kehittämistä erityisesti asemien ympäristössä. Kehärata on seudullinen kasvukäytävä, jonka asemanseutujen kehittäminen on Vantaan keskeisiä päämääriä. Kasvu varmistaa Kehäradan kannattavuuden ja kaupungin tekemien investointien tarkoituksenmukaisuuden. Esimerkiksi Kivistössä ns. uuden verhokäyrän vaikutukset estäisivät merkittävässä määrin uutta asuntotuotantoa. Tämä vaarantaisi myös yksityisen ja julkisen palvelurakentamisen, joka perustuu Marja-Vantaan osayleiskaavassa esitettyihin tehokkaan asumisen alueisiin. Kaupunki vastustaa Finavian esittämän ns. uuden verhokäyrän sisällyttämistä rakennekaavaan ja vaihemaakuntakaavaan.

Mikäli laajennuksia lentomelualueisiin päädytään tulevassa vaihemaakuntakaava-ehdotuksessa esittämään, tulee lentomelualueiden muutoksien ympäristövaikutuksista laatia riittävät selvitykset siten, että selvitykset täyttävät maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä asetetut vaatimukset. Selvityksissä tulee arvioida lentomelun sosiaaliset ja yhdyskuntataloudelliset vaikutukset, kuten vaikutukset kuntatalouteen sekä yksityiselle maanomistukselle. Melualueiden laajennuksista aiheutuvilla rakentamisrajoituksilla tulisi olemaan merkittäviä vaikutuksia kuntataloudelle, mutta taloudellisia vaikutuksia ja sitä kautta sosiaalisia vaikutuksia kohdistuu myös yksityisille maanomistajille.

Vetovoimainen ympäristö

Vetovoimaisen ympäristön suunnitteluperiaatteet ovat hyviä ja kannatettavia. Suunnitteluperiaatteena on muun muassa, että viherrakenteen ja kulttuuriympäristön arvoja ja eheyttä vaalitaan turvaamalla luonnon monimuotoisuuden, maiseman, kulttuuriympäristön, luonnonvarojen ja virkistystyksen kannalta merkittävät alueet ja yhteydet.

Selostuksen sivulla 73 on esitetty, mitä vaihemaakuntakaavassa aiotaan osoittaa luonnon, virkistys- ja kulttuuriympäristön osalta. Esitettyjen asioiden lisäksi olisi hyvä perustella tärkeitä viheraluekokonaisuuksia sillä, että ne tuottavat ekosysteemipalveluja. Maakunnallisesti merkittävien virkistysalueiden kytkeytyneisyys toisiinsa viheryhteysien kautta on syytä esittää kartalla.

Alueiden ja yhteyksien esittäminen kaavakartalla on tärkeää, koska siten voidaan luoda mahdollisuuksia seudullisen viheraluejärjestelmän ja arvokkaan kulttuuriympäristön säilyttämiselle ja kehittymiselle laajoina kokonaisuuksina. Seudullisesti tärkeät viheralueet ja viheryhteystarpeet tulee esittää kaavakartalla. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät laajat kulttuuriympäristökokonaisuudet on syytä esittää kaavakartalla. Tarkentavaa ja yksityiskohtaisempaa aineistoa voidaan esittää myös liitekartoilla.

Kulttuuriympäristön suojelun kannalta on olennaista, että suojeltavien alueiden rajaukset vastaavat todellista tilannetta. 4. vaihemaakuntakaavassa on esitetty valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen raja-
aus vuoden 1995 tilanteen mukaisesti. Voimassa oleva valtioneuvoston päätös 1995 on Vantaalla niin vanhentunut, että se ei enää voi uskottavasti toimia suojeluperusteena. Uuden inventoinnin (2015) mukainen raja-
aus perustuu maiseman arvoihin nykytilanteessa ja pitäisi siksi esittää tulevassa vaihekaavassa.